

ÖSTERSUNDS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DELDOM
2017-02-23
meddelad i
Östersund

Mål nr M 335-11

SÖKANDE

Iggesund Paperboard Aktiebolag, 556088-5294
825 80 Iggesund

Ombud: Advokat [REDACTED]
Alrutz' Advokatbyrå AB

[REDACTED]
[REDACTED]

SAKEN

Ansökan om dels ändringstillstånd avsende utökad massproduktion och dels nytt tillstånd för nuvarande och framtida verksamhet vid Iggesunds Bruk i Hudiksvalls kommun.

Avrinningsområde: 45/46 N: 6835763 E: 610885 (SWEREF 99)

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen lämnar Iggesund Paperboard Aktiebolag tillstånd (ändringstillstånd) enligt 9 kap. miljöbalken till ändring av verksamheten vid bolagets anläggningar vid Iggesunds Bruk innebärande en ökning i förhållande till vad som gäller enligt grundtillståndet av den maximala årliga produktionen av blekt sulfatmassa till 460 000 ton samt att vidta för denna produktion i ansökningshandlingarna enligt etapp 1 beskrivna erforderliga åtgärder.

Detta ändringstillstånd gäller till och med 2019-12-31.

Mark- och miljödomstolen förordnar att tillståndet får tas i anspråk även om domen inte vunnit laga kraft.

Mark- och miljödomstolen godkänner miljökonsekvensbeskrivningen såvitt avser den nu ändrade verksamheten.

Dok.Id 265285

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 708 831 28 Östersund	Storgatan 6	063-15 06 00 E-post: mmd.ostersund@dom.se www.ostersundstingsratt.domstol.se	063-15 06 90	måndag – fredag 08:00-16:00

Länsstyrelsens yrkanden avslås såvitt avser nu aktuellt ändringstillstånd.

Innehåll

SAKEN.....	1
DOMSLUT.....	1
BAKGRUND	4
ANSÖKAN	5
Lövvvedslinjen	8
Indunstning.....	8
Kausticering och vitlutoxidation.....	9
Matarvattenberedning.....	9
Avloppsvattenrening	10
Emissioner till vatten och luft – etapp 1	12
Villkorsfrågor	13
INKOMNA YTTRANDEN	14
Naturvårdsverket	14
Havs- och vattenmyndigheten (HaV).....	23
Länsstyrelsen	24
Norrhälsinge miljö- och räddningsnämnd	29
BOLAGETS BEMÖTANDE AV INKOMNA YTTRANDEN	30
DOMSKÄL	41

BAKGRUND**Gällande tillstånd**

Mark- och miljödomstolen har genom deldom 2013-02-21 i rubricerat mål meddelat Iggesund Paperboard Aktiebolag (Bolaget) tillstånd att vid Iggesunds Bruk dels årligen producera 420 000 ton blekt sulfatmassa och 400 000 ton kartong samt att för denna produktion vidta erforderliga åtgärder dels att på Skärnästippen årligen deponera upp till 9 000 ton grönlutsslam inklusive elfilterstoft och soda samt upp till 10 000 ton förorenade massor. I deldomen föreskrevs slutliga villkor.

Mark- och miljödomstolen medgav även bolaget undantag från kraven i förordningen (2001:512) om deponering av avfall beträffande bottenläggning, ett dränerande materialskikt och ett uppsamlingsystem för lakvatten i den del av Skärnästippen där grönlutsslam deponeras.

Mark- och miljödomstolen sköt under en provotid upp frågor om trimning av sodapannan och svaggassystem, åtgärder med den luftade dammen m.m., omhändertagande av bestrykningsmet samt buller nattetid från verksamheten. De uppskjutna frågorna om trimning av sodapannan och svaggassystem samt åtgärder med den luftade dammen m.m. och omhändertagande av bestrykningsmet har avgjorts i deldomar 2015-08-07 och 2016-09-23, medan provotiden alltjämt löper beträffande buller.

I ovan angivna deldomar föreskrevs slutliga villkor och provisoriska föreskrifter.

Befintlig anläggning

Bruket har två linjer för inkommande barr- och lövved där rundved barkas i torra trummor innan den huggs till flis. Därefter lagras barrvedsflis i homogeniseringsstack och lövvedsflis i stack och silos innan den transporteras till respektive fiberlinjes kokeri.

Cellulosafabriken är uppdelad i två separata massalinjer, en för blekt lövvedsmassa och en för blekt barrvedsmassa. Lövvedsmassalinjen består av kontinuerligt kokeri, tvätt, sileri, blekeri och eftersileri. Barrvedsmassalinjen består av kontinuerligt kokeri, tvätt, sileri, MC-syrgasdelignifiering, sluttvätt samt blekeri.

De båda linjerna har gemensam kemikalieåtervinning som består av indunstning, gas- och kondensatbehandling, sodapanna, kausticering, mesaombränning samt talloljekokeri.

I blekkemikalieberedningen tillverkas klordioxid för blekning. Det sker enligt HP-A-metoden sedan 2013 utgående från väteperoxid, svavelsyra och natriumklorat. Som blekkemikalier används även natriumhydroxid och väteperoxid.

Vid kartongtillverkningen förädlas barr- och lövvedssulfatmassan på två kartongmaskiner till kartong. I kartongmaskinernas mälteri förändras pappersmassans egenskaper genom malning och tillsats av kemikalier. Förutom kartongmaskinerna omfattar kartongtillverkningen lera- och smetberedning, arkning, omrullning samt paketering och utlastning.

Överskott av löv- och barrvedsmassa torkas på torkmaskinen. En mindre del används som buffertlager för kartongmaskinerna medan övrig produktion blir avsalumassa.

Produktionen har under de senaste fem åren i genomsnitt uppgått till 345 000 ton massa per år och knappt 330 000 ton kartong per år.

ANSÖKAN

Ansökan om tillstånd till mindre ändring av tillstånd enligt deldom 2013-02-21 i mål M 335-11

Bolaget hemställer om tillstånd för två etapper i brukets utveckling. I en första etapp hemställer bolaget om ändringstillstånd för att utöka produktionen av blekt sulfatmassa vid Iggesunds Bruk från tillståndsgivna 420 000 ton per år till 460 000 ton

per år samt tillstånd att vidta för denna produktion nödvändiga kapacitetshöjande åtgärder.

Ansökan om nytt tillstånd till hela verksamheten vid Iggesunds Bruk

Bolaget hemställer i en andra etapp även om nytt tillstånd för verksamheten vid Iggesunds Bruk och tillstånd att därvid utöka produktionen av blekt sulfatmassa till 500 000 ton per år samt en utökning av kartongtillverkningen från tillståndsgivna 400 000 ton per år till 450 000 ton per år. Även i det fallet inkluderar ansökan hemställan om tillstånd att vidta för produktionsökningarna erforderliga kapacitetshöjande åtgärder.

Ansökan om nytt tillstånd inkluderar även de verksamheter som bolaget bedriver vid Skärnäs deponi och vid Skärnäs hamn. Hamnen tillhör organisatoriskt bolaget sedan 2009.

Uppdelningen i två etapper är föranledd bl.a. av att vissa planerade kapacitetshöjande åtgärders genomförande förutsätter totalstopp i fabriken. Sådana stopp planeras till 2017 och 2019. Produktionsökningen i massa- och kartongfabrikerna kan nås genom kompletterande investeringar i och trimning av befintlig verksamhet. Kompletteringarna för etapp 1 är planerade att äga rum under 2017 och 2018 samt de för etapp 2 främst under 2019 och 2020.

Bolaget har till ansökan etapp 1 och etapp 2 bifogat en miljökonsekvensbeskrivning som redovisar verksamhetens bedömda verkningar efter båda etappernas genomförande.

Planerade åtgärder – etapp 1

Bolaget ansöker om ändringstillstånd för att utöka produktionen av blekt sulfatmassa från tillståndsgivna 420 000 ton per år till 460 000 ton per år samt tillstånd att vidta för denna produktion nödvändiga kapacitetshöjande åtgärder.

Ansökt produktionsökning kommer att nås genom kompletteringar och trimning av befintlig verksamhet samt genom att vissa processdelar ersätts eller byggs ut.

Parallellt med produktionsökningen fortsätter pågående ersättning av fossil olja till biogena bränslen, i första hand becolja. Under de senaste fem åren har oljeförbrukningen halverats med något högre emissioner av stoft samt svavel- och kväveoxider som följd.

Som framgår av bolagets komplettering har den investeringsplan som förelåg vid ingivande av bolagets ansökan därefter justerats något, beroende främst på att idrifttagandet av planerad ny industningslinje senarelagts från kvartal 1 2018 till under andra halvåret 2018. Förseningen har även medfört att bolaget avser att investera i viss tvättutrustning i lövvedslinjens blekeri i etapp 2 istället för i etapp 1. Med investering i etapp 1 skulle en överkapacitet annars riskeras i förhållande till idrifttagande av den utbyggda industningen.

Bolaget vill dock framhålla att den tidsmässiga planeringen för beslut om uppförande av ny industningslinje inte har ändrats, vilket innebär att planerade åtgärder för inkoppling av den nya industningslinjen avses ske under totalstopp i fabriken 2017.

Av kompletteringen framgår också att Bolaget avser att genomföra investeringen för syrgasblekning i lövvedslinjen i etapp1 i stället för i etapp 2.

Med redovisade justeringar av ansökan innebär etapp 1 följande.

I etapp 1 avser bolaget att kunna nå en högsta produktion på 460 000 ton blekt sulfatmassa och ligga kvar på tillståndsgiven produktion för kartong (400 000 ton)
För att nå produktionen i etapp 1 avser bolaget att genomföra följande investeringar.

- Effektivare tvättutrustning i lövvedslinjen
- Syrgasblekning i lövvedslinjen
- Ny industningslinje
- Reinvestering för förlängd uppehållstid i kausticering
- Ny matarvattenberedning
- Åtgärder i avloppsvattenreningen

Investeringarna planeras till åren 2017 och 2018.

De åtgärder som anges för produktionsökning i etapp 1 var i huvudsak redan planerade i produktionsökning till nu tillståndsgiven produktionsnivå. Åtgärderna finns beskrivna i bolagets ansökan från 2011 Mål nr M 335-11. Åtgärder i matarvattenbehandlingens finns beskrivna i bolagets ansökan om ny sodapanna Mål nr M 1342-08.

Bolaget har närmare beskrivit ändringarna enligt nedan.

Lövvedslinjen

Kapaciteten för lövvedslinjen planeras att öka från 190 000 ton/år till 230 000 ton/år i etapp 1.

Miljöförbättrande, kostnadssänkande och kapacitetshöjande åtgärder planeras enligt följande:

- Tvättutrustning för förbättrad tvätt efter kokaren
- Syrgassteg med tillhörande tvättutrustning.
- Utbyte av klordioxidsteg mot ett väteperoxidsteg och blekning i en fyrstegssekvens istället för i nuvarande fem steg.

Miljömässigt innebär detta:

- Sänkning av tvättvattenförbrukningen i blekeriet vilket innebär en lägre hydraulisk belastning på den externa reningen.
- Minskad belastning av TOC och AOX från blekeriet på grund av syrgassteg.
- Sänkt värme- och elenergiförbrukning genom fyrstegsblekning.

Indunstning

Ansökt produktionsnivå, såväl 460 kton som 500 kton massa per år kräver ökad indunstningskapacitet. Vidare finns ett reinvesteringsbehov i nuvarande anläggning knutet till korrosion i effekterna.

Planerna är att ersätta nuvarande indunstning 3 med en ny 7-effekts indunstningslinje. Indunstning 4 behöver underhållsåtgärder för att åtgärda korrosion och kan komma att förses med en sjunde effekt för att förbättra driftsekonomin. De åtgärder som kommer att genomföras innebär att anläggningen dimensioneras för en årsproduktion av 500 000 ton massa redan i etapp 1. Att dela upp investeringen i två etapper är såväl tekniskt och ekonomiskt som miljömässigt ofördelaktigt.

Systemet för rening av sekundärkondensat kommer att uppgraderas i samband med utbyte av Indunstning 3. Detta kan innebära att stripper, metanolkolonn och terpentindekantering byts ut helt eller delvis, vilket kommer att avgöras i samband med projektering av ny indunstningskapacitet.

Miljömässigt innebär detta:

- Lägre energiförbrukning tack vare indunstning i sju effekter.
- Bättre kondensatqualität vilket ytterligare ökar möjligheterna till intern användning av kondensat.

Kausticering och vitlutsoxidation

Nuvarande kausticering är i sin helhet byggd 2003. Kausticeringen är utrustad med dubbla klarnare för grönlut, tryckskivfilter för vitlut samt vakuumfilter för grönlutslam. Anläggningen bedöms svara mot ansökt produktionsnivå, med vissa kompletteringar som större kalksläckare och ytterligare ett kausticeringskärl, samt diverse åtgärder på övrig utrustning som pumpar, rörledningar och reglerutrustning.

Vad gäller vitlutsoxidation måste anläggningens kapacitet utökas, vilket troligen kan lösas med mindre modifieringar av befintlig anläggning.

Matarvattenberedning

Investeringar i Matarvattenberedningen kommer att genomföras för att säkerställa ångpannornas vattenbehov mot den kapacitet som motsvarar ansökt produktion massa och kartong. Åtgärder som planeras är utbyte av befintliga

sandfilterbassänger mot kontinuerliga sandfilter, installation av nya blandbäddfilter och precoatfilter samt ny process- och styrutrustning.

Avloppsvattenrening

För att erhålla nödvändig marginal till villkor vid ansökt produktion i främst etapp 2 utreder bolaget, utöver processinterna åtgärder, åtgärder i avloppsvattenreningen. Genom de olika vattenbesparande åtgärder som planeras under 2016 beräknas flödet från luftad damm komma att sjunka från dagens 80 000 m³/dygn till ca 75 000 m³/dygn.

Bolaget avser att fortsätta utreda vattenbesparande åtgärder och målsättningen är att hålla avloppsvattenflödet oförändrat vid ansökt produktion etapp 1 jämfört med tillståndsgiven produktion. För närvarande bedöms dock vattenförbrukningen bli den som redovisas i tabellen nedan.

Avloppsvattenflöde, m³/dygn

	<i>2010-2015</i>	<i>Tillståndsgiven Produktion</i>	<i>Ansökt Produktion Etapp 1</i>
Flöde, m ³ /dygn	80 000	75 000	77 500

De åtgärder som kan aktualiseras under etapp 1 avser åtgärder för att leda ut ren-, kyl, och tätningvatten direkt till recipient för att minska den hydrauliska belastningen på avloppsvattenreningen samt möjligheter att leda avloppsvatten till ”andra lösningar” som inte belastar den luftade dammen.

Bolaget har sedan tidigare karterat de dagvattenavlopp som mynnar ut orenade i Iggesundsfjärden och Byfjärden och dessa karteringar har ofta genomförts i samband med eller i anslutning till årliga periodiska besiktningar. De karterade avloppen, totalt 17 stycken, innehåller dagvatten samt rent kyl- och tätningvatten från olika positioner i fabriken.

Vid de avlopp som mynnar ut ovanför vattenytan finns absorbenter utlagda. I två positioner finns dessutom dagvattenfilter installerade.

Flödet från dagvattenavloppen varierar och under torra perioder utan nederbörd är vissa av dagvattenavloppen utan flöde, och vid dessa tillfällen leds endast kyl- och tätningsvatten till recipienten.

Vid de karteringar som genomförts har flödet uppskattats och som medelvärde av sex tillfällen uppgick flödet till 580 m³/h med ett minflöde på 340 m³/h och ett maxflöde på 1130 m³/h.

I databasen för sjöar och vattendrag som sammanställs av SLU kan man utläsa att inkommande vatten till fabriken från Delångersån har pH 7 och TOC 6,7 mg/l (2010-2015). Analyser på dagvattenavloppet ligger på pH 7 och TOC 10 mg/l, vilket är jämförbara värden med inkommande vatten.

Räknar man på hur stor andel dagvattenavloppen är i relation till det avloppsvatten som renas via externreningen motsvarar dagvattnet 1 – 3 % av belastningen. Om man istället jämför belastningen av dagvattnet till recipient så motsvarar dagvattnet 3 -5 % av bolagets utsläpp. Detta ska sättas i relation till den mätosäkerhet som finns för analyserna där en normal mätosäkerhet ofta ligger i intervallet 10 – 20 %. Någon risk för direkt överföring från orena avlopp har inte identifierats vid den kartering av processavlopp som genomförts under första halvåret 2016. Risken för förorening av dagavloppen kan kopplas till händelser med överkörningar av exempelvis massa eller lut som hamnar utanför byggnader och därefter går till recipienten via dagvattensystemet. Sådana händelser har inträffat under åren och bolaget har som rutin att minimera miljöpåverkan från händelsen genom att med hjälp av ”tätting” plugga dagvattenbrunnen alternativt valla in utsläppet med spån och därmed minimera/undvika utsläpp till recipienten.

Bolaget utreder i nuläget möjligheten att leda ytterligare vatten av typen kyl- och tätningsvatten direkt till recipient. Detta för att minska belastningen på externreningen och få den effektivare genom att leda bort rent vatten som endast belastar reningen.

Potentiella vattenflöden har identifierats och ett förprojekt pågår för att utreda tekniska lösningar. Avsikten är att vid genomförande installera ventiler på ledningen så att vattnet kan ledas till externrening vid störningar. Även möjligheten till övervakning med on-line instrument och ev. reningsutrustning (oljefälla, absorbenter m.m.) beaktas i förprojektet.

Emissioner till vatten och luft – etapp 1

Bolaget har redovisat nuvarande och för etapp 1 beräknade utsläpp till vatten och luft.

Emissioner till vatten

Ca 90 procent av emissionerna till vatten är knutna till massproduktionen. Emissioner redovisas nedan enligt följande:

- Utfall 2013-2015
- Beräknat vid tillståndsgiven produktion – 420 000 ton massa och 400 000 ton kartong per år
- Beräknat vid produktion avseende ändringstillstånd – 460 000 ton massa och 400 000 ton kartong

Emissioner till vatten 2013-2015 samt ansökt produktion avseende ändringstillstånd.

	2013-2015		Tillståndsgiven produktion		Vid ansökt ändringstillstånd utan O ₂ -blekning		Vid ansökt ändringstillstånd med O ₂ -blekning	
	t/d	kg/tm	t/d	kg/tm	t/d	kg/tm	t/d	kg/tm
SÄ GF/A	2,7	2,8	2,2	1,9	2,5	1,9	2,5	1,9
TOC	5,1	5,4	4,2	3,7	4,6	3,7	3,1	2,4
AOX	0,14	0,15	0,13	0,11	0,14	0,11	0,10	0,08
Klorat	0,032	0,033	0,038	0,033	0,042	0,033	0,042	0,033
P _{tot}	0,019	0,019	0,016	0,014	0,018	0,014	0,018	0,014
N _{tot}	0,18	0,19	0,15	0,13	0,17	0,13	0,18	0,13

Av tabellen framgår de positiva effekter som förväntas av investeringar som utförts i barrvedslinjen under 2015 och 2016, samt effekter av ytterligare trimning i kemisk flotation och förbättrad avvattningsutrustning i denna. Under 2015 utreddes effekten av ökat flöde genom den kemiska flotationen inom ramen för utredningskrav U2 från ansökan 2011. De beräkningar avseende emissioner till vatten som nu utförts

för tillståndsgiven produktion ligger i paritet med de som utredningen visade. Även de positiva effekterna av planerad syrgasblekning på lövvedslinjen är synliggjord i tabellen.

Vid den ansökta produktionsnivån i etapp 1 bedöms samtliga nu villkorade parametrar därmed kunna innehållas.

Emissioner till luft

Nedan redovisas i ansökan lämnade sammanfattande uppgifter om utsläpp till luft som utmynnar i konstaterandet att den högre produktionen i etapp 1 kan klaras inom nuvarande villkor.

Emissioner till luft 2013-2015 samt vid tillståndsgiven och ansökt produktion etapp 1.

	2013-2015		Tillståndsgiven produktion		Ansökt produktion etapp 1	
	t/år	kg/tm	t/år	kg/tm	t/år	kg/tm
NO_x tot	573		849		855	
Energi	196		366		303	
Process	378	1,10	483	1,15	552	1,28
Svavel tot	53		123		129	
Energi	6		39		37	
Process	47	0,13	84	0,20	92	0,20
Stoft tot	36		81		82	
Energi	29		36		32	
Process	7	0,02	45	0,15	50	0,15

Villkorsfrågor

Beträffande utsläpp till vatten framgår att utsläppen kommer att öka något utom för TOC och AOX som efter införande av syrgasblekning kommer att bli väsentligt lägre. Samtliga villkor för utsläpp till vatten fastställda av mark- och miljödomstolen i deldom 2016-09-23 kommer dock att kunna innehållas.

Beträffande utsläpp till luft kommer även dessa att öka något, utan att det riskeras att föreskrivna utsläppsvillkor överskrids.

Det kan även framhållas att förutsättningarna för att innehålla vad som är föreskrivet i fråga om buller i verksamhetens omgivning inte påverkas av den enligt ändringstillståndet planerade ändrade verksamheten.

Övrigt

Bolaget har angivit de skäl som ligger till grund för bedömningen att etapp 1 kan genomföras med påbyggnadstillstånd. De motiv för detta som redovisats i bolagets ansökan är framför allt att under etapp 1 planerade åtgärder i huvudsak motsvaras av vad bolaget redan erhöll tillstånd till i deldom av mark- och miljödomstolen 2013-02-21, med den huvudsakliga skillnaden att åtgärderna nu görs delvis mer omfattande. Därtill kommer att den ansökta verksamheten kan bedrivas inom ramen för av mark- och miljödomstolen fastställda villkor, samt att ett tillstånd i de delar som ändringstillståndet avser är tidsmässigt utomordentligt angeläget av bl.a. ovan redovisade skäl, vilket gör ett ändringstillstånd nödvändigt.

INKOMNA YTTRANDEN

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket motsätter sig inte att tillstånd ges till ansökt verksamhet under förutsättning att tillståndet begränsas i tid och att erforderligt villkor föreskrivs.

Naturvårdsverket yrkar

att aktuellt tillstånd tidsbegränsas till att gälla under år 2017, och

att mark- och miljödomstolen föreskriver följande villkor

- Indunstningsanläggningen ska projekteras för en värmeförbrukning om 3,5 GJ/ton massa.
- Indunstningen ska, förutom superkoncentratoren, drivas med lågtrycksånga.

Grunder

För att säkerställa att en prövning resulterar i de villkor eller föreskrifter som fordras enligt miljöbalkens allmänna hänsynsregler bör det ske en samlad prövning av verksamheter som har nära tekniskt och miljömässigt samband med varandra. Att som i detta fall dela upp en prövning i två steg medför att verksamheterna svårigen kan regleras på bästa miljömässiga och produktionstekniska sätt. Bolaget anser vidare att nu aktuell produktionsökning ryms inom nuvarande villkor. En produktionsökning innebär dock att de faktiska utsläppen, i absoluta tal, kommer att öka på ett sätt som inte förutsågs när villkoren fastställdes. Nuvarande villkor är därmed inte ändamålsenliga för en högre produktionsmängd. Naturvårdsverket anser därför att aktuellt ändringstillstånd bör begränsas i tid. Syftet med tidsbegränsningen är att säkerställa att verksamheten inte bedrivs med icke ändamålsenliga villkor i det fall en samlad prövning av hela verksamheten, och fastställande av erforderliga villkor, inte sker inom rimlig tid. Begränsningen bör avse den tid inom vilken ett tillstånd till etapp 2 (inklusive etapp 1) rimligen kan meddelas.

Bolaget anser att de åtgärder som de nu sökta ändringarna avser i allt väsentligt redan har varit föremål för tillståndsprövning. Naturvårdsverket konstaterar dock att ansökan inte är utformad på ett sådant sätt att det till fullo går att ta ställning till redan tillståndsgivna återgärder i relation till nu ansökta åtgärder. Oberoende av detta konstaterar naturvårdsverket dock att BAT-slutsatserna för produktion av massa, papper och kartong antogs den 30 september 2014. Detta är en omständighet som inte förelåg då nuvarande tillstånd meddelades. Slutsatserna är bindande från och med den 30 september 2018 men ska beaktas vid tillståndsprövning redan nu (1 kap. 10 § industriutsläppsförordningen). Mot denna bakgrund och av vad som framgår nedan under rubriken "Indunstning - energiförbrukning" anser vi att ett eventuellt ändringstillstånd bör förenas med villkor avseende ny indunstning.

Utveckling av talan***Allmänt***

Naturvårdsverket anser att tidpunkter för styrelsemöten i en koncern är en intern administrativ fråga och inte ett skäl för att ansökningar ska behandlas skyndsamt

och utan att remissmyndigheter ges tillräcklig möjlighet att ta del av ansökningshandlingar och begära ytterligare erforderligt underlag.

Naturvårdsverket anser däremot att det kan beaktas att vissa ombyggnadsåtgärder måste göras vid underhållsstopp och att tidpunkter för dessa stopp styrs av behov av inspektioner m.m. Det bör också beaktas att viss tidsmarginal behövs för leverans av utrustning. Bolagets planerade underhållsstopp är förlagt till hösten 2017. Enligt muntliga uppgifter som gavs vid besök på bruket den 19 oktober 2016 innebär detta att behövlig utrustning behöver beställas i mars 2017. Av detta följer att ett tidsbegränsat ändringstillstånd till etapp 1 inte behöver föreligga förrän vid denna tidpunkt för att bolaget ska kunna vidta planerade åtgärder.

Konsekvenser av åtgärder i etapp 1 och redan nu uppmärksammade behov av kompletteringar

Naturvårdsverket har inte beretts möjlighet att begära kompletteringar inför ansökan om etapp 1. Vi har dock noterat följande brister och behov av kompletteringar inför en fullständig och slutlig prövning av etapp 1 och 2. Förslagen på kompletteringar utgår från de för etapp 1 nödvändiga kapacitetshöjande åtgärderna som de framställs i mark- och miljödomstolens kungörelse (aktbilaga 8), samt omständigheter relaterade till produktionsökningen.

Indunstning - energiförbrukning

Bolaget uppger att det avser bygga en ny indunstning i etapp 1. För närvarande finns två indunstningslinjer. Det framgår dock inte av ansökan om avsikten är att bygga en ny stor indunstningsanläggning som ersätter båda indunstningslinjerna eller om det ska byggas en något mindre ny indunstning som endast ersätter den äldsta indunstningslinjen. Vid besök på bruket framkom att bolaget överväger båda alternativen, men att beslut ännu inte tagits i frågan. Naturvårdsverket bedömer att en enda indunstning av större format är mer energieffektiv än två mindre. Detta bekräftades också av bolaget vid besöket på bruket. En annan fråga är vilket ångtryck som indunstningen byggs för att drivas med. Om lågtrycksånga (3 bar) används innebär det möjligheter till större elproduktion än om mottrycks-

ånga av högre tryck tas ut från turbinen. Bolaget har muntligen uppgett att det är möjligt att driva industningen med enbart lågtrycksånga, undantaget eventuell superkoncentrator där ånga med högre tryck måste användas.

Indunstning står vid sulfatmassatillverkning generellt sett för i storleksordningen 40 % av värmeförbrukningen (eventuell integrerad papperstillverkning ej inräknad). Industningen är därmed en mycket väsentlig processdel för ett energieffektivt massabruk. Elförbrukningen är relativt sett mindre betydande, ca 5 % av den totala vid ett massabruk. Innan en installation av en ny industning sker bör därför säkerställas att industningen görs så energieffektiv som möjligt.

BAT-slutsatser för produktion av massa, papper och kartong antogs den 30 september 2014. Dessa är bindande fr.o.m. 30 september 2018. Även innan dess ska dock, enligt industriutsläppsförordningen 1 kap. 10 §, hänsyn tas till BAT-slutsatserna vid tillståndsprövning. Detta är en omständighet som inte förelåg vid den tidigare prövningen då nuvarande tillstånd gavs (mål nr M 335-11, 2013-02-11). Energieffektivitet vid sulfatmassatillverkning behandlas i BAT nr 31 och 32. I punkt 31f anges att BAT är en "högeffektiv industning". I BAT nr 32c anges BAT som "så lågt tryck på utloppsångan i mottrycksturbinen som är tekniskt möjligt".

I föreliggande ansökan saknas uppgifter om värme- och elförbrukningen för dagens industning liksom för den planerade industningsanläggningen. Underlag finns heller inte för hur alternativa utformningar påverkar energiförbrukningen. Jämförelse av den föreslagna industningen med bästa möjliga teknik saknas också.

- För att den nya industningen ska uppfylla kommande krav behövs ett bättre underlag vad gäller energieffektivitet. Naturvårdsverket anser att bolaget bör beakta de möjliga alternativ som finns vid utformning av den nya industningen, hur dessa skiljer sig åt vad gäller energieffektivitet, vad som är bästa möjliga teknik och hur utformningen av industningen påverkar möjligheten till elproduktion. Uppgifter om värmeförbrukning och elförbrukning bör redovisas (GJ/ton massa).

I det fall naturvårdsverkets förslag på villkor inte vinner gehör finns risken att en ny industning byggs utan hänsyn till BAT-slutsatser och utan användande av bästa möjliga teknik. Det kommer inte heller vara möjligt att pröva detta i etapp 2 eftersom anläggningen då redan kommer att vara byggd. Naturvårdsverket ser därför att det, trots bristande underlag, är nödvändigt att villkor avseende industningens energiprestanda föreskrivs.

Ledning för vad som är en möjlig, och rimlig, energianvändning kan fås i BREF-dokumentet där värmeförbrukningen anges till 4,0 GJ/ton massa för industning inklusive strip¹. I samma tabell ges Södra Cell Värö som exempel med en angiven projekterad förbrukning av 3,8 GJ/ton. I ansökan till mark- och miljödomstolen för utökad produktion har Södra Cell Värö senare uppgett värmeförbrukningen i industningen till 4,2 GJ/ton massa². Vidare har Södra Cell Mörrum³ i ett prövotidsärende beräknat värmeförbrukningen i en ny industning till 3,5 GJ/ton massa. Eftersom Södra Cell Mörrum till en tredjedel tillverkar dissolvingmassa med 30 % lägre vedutbyte så skulle värmeförbrukningen omräknat till pappersmassa bli 3,1 GJ/ton massa. Mot denna bakgrund bedömer naturvårdsverket att aktuell industningsanläggning bör kunna projekteras för en värmeförbrukning om 3,5 GJ/ton massa.

Nytt tvättsteg - syrgassteg på lövlinjen.

Bolaget uppger att det avser att installera en ny effektivare tvättutrustning på lövvedslinjen. Detta skulle ge en sänkning av tvättvattenförbrukningen i blekeriet med 25 m³/ton massa, vilket i sin tur ger en lägre hydraulisk belastning på den externa reningen. Vidare uppges installationen ge sänkt elenergiförbrukning genom byte av pumpar m.m. och lägre energiförbrukning p.g.a. lägre tvättvätskemängder.

¹ Best Available Techniques (BAT) Reference Document for the Production of Pulp, Paper and Board, European Commission, JRC Science and Policy Reports, 2015, kap 3.3.27, tab 3.29

² Södra Cell Värö AB, 2015-06-10. Presentation vid huvudförhandling i mark- och miljödomstolen, mål nr M 683-14.

³ Södra Cell Mörrum AB. 2007-02-26, ansökan om tillstånd, mål nr M 712-07 samt 2014-11-03, prövotidsredovisning, mål nr M 712-07.

Ett nytt syrgassteg på lövlinjen installeras. Det ger, tillsammans med effektivare tvätt, minskad belastning (på avloppsvattenreningen, NV anm.) av TOC och AOX från blekeriet.

Naturvårdsverket konstaterar att åtgärderna förmodligen innebär en förbättring vad gäller utsläpp till vatten. Det ges dock inga siffror på utsläppsminskningen. Bolaget anger att det kommer att hålla sig inom gällande villkor. Det går dock inte att avgöra om utsläppsvillkoren skulle kunna sättas lägre.

- Bolaget bör redovisa beräknad minskning av utsläpp till vatten till följd av åtgärderna på lövlinjen. Energiförbrukning är idag inte villkorsreglerad. Åtgärderna på lövlinjen kan antas innebära minskad el- och värmeförbrukning. Några siffror på detta ges dock inte och det framgår inte om bästa möjliga teknik används.
- Bolaget bör redovisa i vilken grad förbrukningen av värme och el kan minskas och om bästa möjliga teknik används.

Blekeri

Bolaget avser att införa blekning med väteperoxid.

Naturvårdsverket konstaterar följande. Blekning med väteperoxid innebär vanligen att komplexbildare av typen EDTA eller DTPA behöver användas. Komplexbildarna kommer att följa med avloppsvattnet ut i recipienten och utgöra en typ av utsläpp som inte tidigare förekommit. Av betydelse för utsläppets storlek är bl.a. hur stor mängd komplexbildare som tillsätts och hur tvättningen sker efter peroxidsteget. I vilken grad komplexbildare bryts ner i en biorening varierar i hög grad mellan olika bioreningar. Temperatur, kväveinnehåll, uppehållstid, organisk belastning m.m. kan ha betydelse. Andra, mer lättnedbrytbara, komplexbildare nämns i BREF-dokumentet som kommande, men hittills har inte några andra komplexbildare än EDTA och DTPA fått genomslag.

- Bolaget bör redovisa i vilken utsträckning komplexbildare kommer att användas. Vidare bör även typ av komplexbildare, i vilken mängd de tillsätts och förväntat utsläpp till recipient redovisas.

Indunstning - kondensat

Bolaget uppger att en ny indunstning ökar möjligheterna till intern användning av kondensat. Detta bör i sin tur få till följd minskad belastning på avloppsvattenreningen och i slutändan möjlighet till minskade utsläpp till recipienten.

- Bolaget bör redovisa i vilken utsträckning föroreningsbelastningen på avloppsvattenreningen minskar genom ökad intern användning av kondensat och vad detta innebär för utsläppet till recipient.

Indunstning - tjocklutens TS-halt

Bolaget uppger att den nya indunstningen kommer att producera tjocklut med en TS-halt på 78 - 80 %. Detta kan i sin tur påverka sodapannans energieffektivitet samt utsläppet av svavel och kväveoxider från sodapannan.

- Bolaget bör redovisa vilken inverkan den högre TS-halten kommer att ha på sodapannans energieffektivitet samt dess utsläpp av kväveoxider och svavel.

Ökad massproduktion - utsläpp av kväveoxider från sodapanna, mesagn, gaspanna, oljepanna och biobränslepanna.

En ökning av massproduktionen innebär ofrånkomligen en ökad belastning på sodapannan. Sodapannans kapacitet uppges vara 2 400 ton TS/d. Vad detta motsvarar i produktionsnivå framgår inte. Bolaget uppger att sodapannan beräknas klara den ökade belastningen men att åtgärder i pannans rökgasstråk kan bli aktuella. Vad detta innebär framgår inte. Ökad lutbelastning innebär generellt sett, om inte åtgärder vidtas, ökade utsläpp av kväveoxider, svavel och stoft. Bolaget har åtagit sig att hålla utsläppen inom nuvarande villkor. Anledningen till att bolaget säger sig kunna göra det uppges dock vara att sågverket och fjärrvärmenätet för närvarande inte har behov av så mycket värme som ingick i de beräkningar av utsläppen som låg till

grund för nuvarande tillstånd om 420 000 ton massa. Bolaget uppger också att det genom minskad elproduktion kan hålla utsläppen inom gällande villkor. Minskad elproduktion medför dock att brukets självförsörjningsgrad av elektricitet minskar, vilket får anses vara en negativ utveckling.

Nuvarande villkor för utsläpp av svavel och kväveoxider är angivna som ton/år och som kg per ton massa. I villkoren ingår utsläppen från processer direkt knutna till sulfatmassabruket men även utsläppen från energipannor vars utsläpp till del beror på vilket externt behov det finns av ånga och hetvatten. Detta får till följd att sulfatmassabruket kan öka sina utsläpp från massatillverkningen, utan att nödvändigtvis tillämpa bästa möjliga teknik. Naturvårdsverket ifrågasätter om detta är en lämplig villkorskonstruktion.

Villkor för utsläpp till luft

Bolaget har uppgett att den ansökta produktionsökningen kan ske inom gällande villkor för utsläpp till luft. I nuvarande tillstånd finns i princip tre olika villkorskonstruktioner för utsläpp till luft: angivelse i absoluta tal (ton/år), som produktionsrelaterad mängd (kg/ton massa) och som koncentration (mg/nm^3). Båda de två sistnämnda villkorstyperna gör att utsläppen, och påverkan på omgivande miljö, tillåts öka vid höjd produktion trots att villkoren innehålls.

Utsläppsvillkor angivna som "kg/ton massa" finns för diffust svavel, för övrigt svavel (från punktkällor) och för kväveoxider. Om den tillståndsgivna massaproduktionen höjs är det uppenbart att även det tillåtna utsläppet i absoluta tal höjs.

Samma effekt fås på de utsläpp som regleras genom villkor för tillåten koncentration. Högre tillståndsgiven produktion innebär att förbränningsanläggningarna kommer att belastas hårdare, vilket ger större rökgasmängd. Även om bolaget faktiskt håller sig inom samma halt som tidigare kommer utsläppet att tillåtas öka i absoluta tal. Denna typ av villkor finns för utsläpp av stoft från biobrännspanna, mesaugn respektive sodapanna.

Av detta kan konstateras att en produktionsökning inte behöver vara godtagbar bara för att den ryms inom befintliga villkor. Haltvillkor och produktionsrelaterade villkor innebär ökade utsläpp i absoluta tal, d.v.s. ökad belastning på miljön. De faktiska utsläppen, i absoluta tal, kommer att öka på ett sätt som inte förutsågs när villkoren fastställdes. Nuvarande villkor är således inte utformade för en högre produktionsmängd.

Dessa omständigheter borde redovisas i ansökan och beaktas redan i etapp 1, och senast i etapp 2.

Åtgärder i kausticeringen

Bolaget beskriver översiktligt ett antal åtgärder i kausticering och vitlutsoxidation som behöver göras för ökad kapacitet. Åtgärder genomförs i såväl etapp 1 som i etapp 2. Det är svårt att på detta underlag bedöma vilka effekter åtgärderna får, men generellt ger kausticeringen inte upphov till några större utsläpp till luft och medför inte heller en stor energiförbrukning. Eventuellt kan åtgärderna ha betydelse för utsläpp till vatten beroende på spill av t.ex. mesa (suspenderade ämnen och fosfor) samt uppkomst av avfall (grönlutslam, kalkgrus, mesa).

Åtgärder i avloppsvattenreningen

Bolaget uppger att det inom etapp 1 avser att vidta åtgärder i avloppsvattenreningen i syfte att kunna klara nu gällande villkor även vid en massaproduktion av 460 000 ton per år. Vilka åtgärder som bolaget avser vidta i ett första steg är dock oklart då fortsatta utredningar ska göras. På befintligt underlag är det därmed osäkert vilka de bästa lösningarna är för att senare vid en ökad produktion till 500 000 ton massa per år kunna minimera utsläppen.

- Bolaget bör klargöra vilka åtgärder som vidtas för att vid en produktion av 460 000 ton massa per år klara gällande villkor, och att dessa åtgärder inte motverkar möjligheterna att vidta åtgärder för att minimera utsläppen vid 500 000 ton massa per år.

Havs- och vattenmyndigheten (HaV)

HaV anser att uppdelning med en inledande prövning av ett påbyggnadstillstånd och därpå följande prövning av hela verksamheten är tveksam. Huvudprincipen vid prövning av en ökning av en tidigare tillståndsgiven produktion är att en samlad prövning ska göras av hela verksamheten och inte bara av ökningen. Av praxis från Mark- och miljööverdomstolen framgår dock att detta inte bör utesluta att en mindre produktionsökning under en begränsad tid kan prövas för sig. Påbyggnadstillstånd bör alltså normalt enbart användas när det kan handla om en avgränsad del av verksamheten. I detta fall är produktionsökningen på en mindre nivå (ca 9 %) men inte tillfällig.

Den vattenförekomst som är recipient för avloppsvattnet från verksamheten har idag otillfredsställande ekologisk status orsakat av övergödning. I förevarande fall har bolaget genomfört utsläpps begränsande åtgärder 2013-2015. Trots dessa åtgärder kan konstateras att bolaget har stora utsläpp av näringsämnen (fosfor, kväve) men även av organiska ämnen.

Vid en begränsad prövning av ett påbyggnadstillstånd är det svårt att få en fullständig bedömning av verksamhetens samlade påverkan på den ekologiska och kemiska statusen för vattenförekomsten och dess miljö kvalitetsnorm. Myndigheten anser det därför olämpligt att prövningen delas upp i ett påbyggnadstillstånd och en senare omprövning av hela verksamheten.

För det fall att domstolen anser att ett påbyggnadstillstånd kan medges för den angivna produktionsnivån i etapp 1 anser Havs- och vattenmyndigheten att tillståndet måste tidsbegränsas till som längst 2018-12-31. Myndigheten förutsätter att tillståndsprocessen för hela verksamheten (etapp 2) kommer vara avklarad innan dess. Syftet med tidsbegränsningen är att en samlad prövning av hela verksamheten ska ske inom snar framtid även om en tillfällig utökning medges.

HaV har uppmärksammat att under handläggningen av ansökan rörande etapp 1 är det, av remissinstanserna, endast Länsstyrelsen som har fått möjlighet att ha syn-

punkter på behovet av komplettering av ansökan. Såvitt Havs- och vattenmyndigheten erfarit är det normala förfarandet att alla berörda remissinstanser ges denna möjlighet, risken är annars att prövningsprocessen försvåras och försenas. Eftersom det i förevarande fall handlar om prövning av en verksamhet med betydande påverkan på omgivningen vill HaV poängtera att myndigheten anser att handläggningen av etapp 2 bör inledas med en förfrågan till berörda remissinstanserna såsom HaV och Naturvårdsverket om behov av komplettering av ansökan.

Länsstyrelsen

Formalia

Den 1 augusti 2005 infördes ett nytt tredje stycke i 16 kap. 2 § miljöbalken enligt vilket tillstånd vid ändring av miljöfarlig verksamhet begränsas till att enbart avse ändringen (ändringstillstånd). Enligt motiven (prop. 2004/05:129, s 62 ff) är lagändringens syfte att förenkla tillståndsprövningen av angelägna och brådskande ändringar samt att undvika att prövningen belastas med frågor som avser delar av verksamheten som från miljösynpunkt inte har något samband med ändringen. Samtidigt anges att bedömningen av vilka fall som kan bli föremål för en begränsad prövning är en lämplighetsfråga.

Länsstyrelsen anser att den sökta ändringen är både angelägen och brådskande men har inte detaljerad kännedom om vilken praxis som gäller beträffande ändringstillstånd för produktionsökningar. Ansökan för etapp 1 innebär formellt en produktionsökning från 420 000 ton till 460 000 vilket innebär att produktionen ökar med strax under 10 % i jämförelse med den tillståndsgivna produktionen. Den faktiska produktionsökningen är dock betydligt högre. I jämförelse med medelvärdet för de senaste fem åren ökar produktionen med mer än 30 %. Även om produktionsökningen kommer att inrymmas inom nuvarande villkor kommer utsläppen från verksamheten att öka för flera parametrar.

Länsstyrelsen motsätter sig inte att bolaget erhåller ett ändringstillstånd för den sökta verksamheten i etapp 1 men anser att detta bör tidsbegränsas. Huvudskälet till detta är att inte riskera att pågående utredningar och miljöåtgärder som skall vidtas

drar ut i tiden. Lämplig tidsram bör vara 30 september 2019 och att en redovisning av uppnådda resultat av de miljöåtgärder och utredningar, inklusive de recipientutredningar som länsstyrelsen yrkat för etapp 2, sker till domstolen senast vid utgången av september 2018.

Förändringar i investeringsplanen

Bolaget aviserar i samband med kompletteringarna att investeringsplanen förändrats så tillvida att idriffsflagandet av ny indunstningslinje senarelagts från första kvartalet 2018 till andra halvåret 2018 och att tvättutrustning i lövvedsblekeriet installeras i etapp 2 istället för etapp 1. Installation av syrgasblekning i lövvedslinjen flyttas fram till etapp 1 istället för etapp 2.

Det råder dock fortfarande osäkerhet vad gäller bl. a. antal indunstningseffekter, byte av stripper, metanolkolonn, terpentindekantering samt åtgärder i externreningen, parametrar som har stor betydelse för både miljö och energianvändning.

Utsläpp till vatten

Enligt länsstyrelsens bedömning kommer en ökning av produktionen att kräva kraftfulla utsläppsbegränsande åtgärder i både processen och i reningsanläggningarnas funktion. Redan i dagsläget finns tydliga tecken på att reningsutrustningens kapacitet inte är tillräcklig för att klara nuvarande utsläppsmängder. Höga vattenflöden medför att den kemiska fällningsanläggningen inte förmår att rena allt vatten och att en betydande del därför måste ledas förbi denna. Detta tillsammans med den måttliga verkningsgraden i den biologiska reningen ställer mycket höga krav på vattenbesparingar, vattensepareringar och åtgärder för att förbättra effektiviteten i bioreningen.

Det förefaller idag oklart om vilka åtgärder bolaget ämnar vidta för att öka avskiljningen i den luftade dammen. Fler luftare, slamåterföring och tätare muddring har nämnts som exempel på åtgärder som skall utredas men några konkreta åtaganden om åtgärder har inte gjorts. Länsstyrelsen anser att mer detaljerade krav vad gäller tidpunkter måste ställas på de utredningar som pågår.

Enligt bolagets beräkningar kommer nuvarande villkor att innehållas. Utsläppen av suspenderade ämnen kommer dock att öka i jämförelse med tillståndsgiven produktion men minska något i jämförelse med åren 2013-2015 förutsatt att syrgasblekning på lövvedslinjen införs. Utsläppen av TOC och AOX kommer att minska jämfört med tidigare medan kloratutsläppen ökar något både i jämförelse med perioden 2013-2015 och tillståndsgiven produktion. Utsläppen av näringsämnen vad gäller både kväve och fosfor kommer att öka i jämförelse med tillståndsgiven produktion. Länsstyrelsen gör mot bakgrund av de beräknade utsläppen av såväl suspenderade ämnen som närsalter bedömningen att reningsåtgärder måste fokuseras på avskiljning av suspenderat material. Detta ställer krav på optimal funktion av såväl sedimenteringsbassänger som biologisk och kemisk rening. Frågan om tätare muddring av luftade dammen har utretts under en mycket lång tid. Länsstyrelsen anser att denna fråga är viktig för dammens funktion bl. a. vad gäller avskiljning av suspenderat material.

Utsläpp till luft

Utsläppen av såväl NO_x, svavel och stoft kommer att öka i jämförelse med såväl tillståndsgiven produktion som produktionen 2013-2015. Nuvarande villkor kommer dock att innehållas. Några massabruk i Sverige har fått utredningsvillkor vad beträffar insprutning av ammoniakgas i sodapannan för att begränsa utsläppen av kväveoxider. Länsstyrelsen anser att det kan vara lämpligt att även Iggesunds Bruk AB utreder den frågan inför nästa utbyggnadsetapp speciellt som bolaget redan nu aviserar att man inte kommer att klara nuvarande villkor efter utbyggnaden i etapp 2.

Utsläpp av smetrest

Bolaget har i kompletteringarna framfört att hanteringen av smetrest inte bör hänföras till etapp 1 utan endast till etapp 2 eftersom frågan är kopplad till kartongproduktionen. Länsstyrelsen delar inte denna uppfattning. Smethanteringen påverkar även reningsanläggningarnas funktion.

Hantering av smetrester har varit föremål för diskussioner inom ramen för såväl tillsynen som i tidigare tillståndsprövningar i mer än 10 år och inte fått någon slutgiltig lösning. Länsstyrelsen har i enlighet med deldom 2016-09-23 Mål nr M 335-11 delegation att föreskriva närmare villkor i åtgärder för att minska spill samt utsläpp till avloppet av bstrykningssmet från tankar och cisterner.

Bolaget och länsstyrelsen är överens om att utsläppen av smetrester till luftade dammen är alldeles för höga. Länsstyrelsens principiella inställning är att tankar med överbliven smet inte ska dumpas i avloppet även om det leds till en reningsanläggning. Överbliven bstrykningssmet bör tas omhand som vilket annat avfall som helst. Länsstyrelsen yrkar därför att domstolen inte godkänner nuvarande hantering av överblivna smetar och som särskilt villkor föreskriver att överbliven smet, framförallt från den s.k. dumptanken, skall tas omhand som avfall eller återvinnas för alternativ användning.

Stena Recycling som är bolagets samarbetspartner i avfallsfrågor har av vad som framgår i bolagets kompletteringar föreslagit tre alternativ för omhändertagande av smetrester. Alternativ 1 förefaller genomförbart omgående och bör kunna utnyttjas tillsvidare. Smetrester från renspolning av tömda tankar, ledningar och bladbstrykningar kan dock tillsvidare ledas till nuvarande avlopp med befintlig kemfällning och frågan om eventuella ytterligare åtgärder beträffande dessa avlopp kan överlåtas till tillsynsmyndigheten i enlighet med nuvarande reglering.

Orenade avlopp

Länsstyrelsen konstaterar att det i dagsläget går 17 stycken orenade avlopp till närrecipienten, d.v.s. avlopp som inte pumpas till reningsanläggningarna. Bolaget uppger att innehållet är dagvatten samt rent kyl- och tätningsvatten. Avlopp med rena kylvatten brukar normalt inte innebära någon miljöpåverkan så länge det inte finns risk för överbäringar från andra avlopp.

Flöden i dagvattenavloppen är normalt kopplat till nederbördsmängder men föroreningsinnehållet kan variera och speciellt i samband med överbärningar av lut, såpa, fiber mm.

Avlopp för tätningvatten innehåller normalt små mängder föroreningar så länge tätningarna är oskadade. Tätningar slits dock med tiden vilket medför risk för förhöjda utsläpp. I dagsläget finns ingen fullständig kontroll eller provtagning av de avloppsvatten som bolaget klassar som icke förorenat.

Tidigare undersökningar visar att utsläppen från dessa avlopp är låga men innehållet kan variera. Då bolaget nu utreder möjligheten att leda ytterligare vatten med låg föroreningsgrad till närrecipienten utan rening ökar kraven på kontroll. Bolaget bör därmed åläggas att övervaka dessa avlopp med tätare intervaller än vid besiktningar och installera on-line-övervakning där risken för miljöpåverkande utsläpp inte kan uteslutas.

Invallningar av tankar

Av bolagets kompletteringar framgår att flera tankar innehållande kemikalier saknar invallning. Bolaget bör i samband med genomförandet av etapp 1 utreda tekniska förutsättningar, kostnader och behov av att invalla tankar som innehåller större mängder kemikalier och miljöpåverkande processvätskor.

Sammanfattning

Länsstyrelsen godtar att bolagets ansökan avseende etapp 1 prövas som ett ändringstillstånd med följande yrkanden.

1. Tillståndet bör tidsbegränsas och gälla t.o.m. september 2019. En redovisning av uppnådda resultat av de miljöåtgärder, utredningar och recipientundersökningar som vidtagits ska redovisas till Mark- och miljödomstolen senast 30 september 2018 och tillsammans med föreliggande ansökan för etapp 2 ligga till grund för omprövning av hela verksamheten inkluderat Skärnäs hamn och deponin.

2. Recipientutredningar och utsläppsbegränsande utredningar i såväl processen som i reningsanläggningarna inför etapp 2 ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten.
3. Bolaget ska inför etapp 2 eller senast 30 september 2018 redovisa vilka åtgärder som ska vidtas i den luftade dammen, inklusive tidplan vad beträffar muddring, utökad luftning, slamåterföring mm.
4. Smet från dumptanken skall tas omhand som avfall och får inte tömmas i avlopp. Villkor för övrig smethantering som renspolning av tömda tankar, ledningar och bestrykare kan överlåtas till tillsynsmyndigheten.
5. Bolaget ska inför etapp 2 utreda behov, tekniska möjligheter och kostnader för ytterligare invallningar av cisterner innehållande kemikalier och processvätskor.
6. Bolaget ska inför etapp 2 utreda insprutning av ammoniakgas i sodapannan i enlighet med vad mark- och miljödomstolarna har krävt i andra ärenden.
7. Bolaget ska senast 2 månader efter att beslutet vunnit laga kraft inkomma till länsstyrelsen med ett förslag till utökat kontrollprogram som omfattar direktutsläpp av kyl- tätnings- och dagvatten till närrecipienten.

Norrhälsinge miljö- och räddningsnämnd (Nämnden) tillstyrker bolagets ansökan om ändrings-/påbyggnadstillstånd för att utöka produktionen av massa.

Nämnden anser att ansökningshandlingarna är bra och att redan nu, vid ansökan om ändringstillstånd, kunna utläsa i text vad också etapp 2 innebär när det gäller ombyggnader och miljöeffekter. Av ansökan framgår att de åtgärder som planeras för att kunna öka produktionen i etapp 1 i huvudsak redan var planerade och beskrivna i nuvarande tillstånd, Mål nr M 335-11. Det stämmer därför väl med att åtgärderna i etapp 1 och produktionsökningen till 460 000 ton massa/år bör kunna hanteras i en ändring av nuvarande tillstånd, istället för att den delen ska ingå i den stora tillståndsprövningen som krävs för att öka produktionen ytterligare (etapp 2).

Etapp 1 innebär bara att tillståndet ändras vad gäller hur mycket massa som får produceras per år. Nu gällande villkor för utsläpp till luft och vatten beräknas inte

överskridas, varför inget förslag till ändring av villkoren finns med i ändringsansökan.

Myndigheten för samhällskydd och beredskap avstår från att yttra sig.

Transportstyrelsen har ingen erinran mot bolagets ansökan.

BOLAGETS BEMÖTANDE AV INKOMNA YTTRANEN

Tidsbegränsat tillstånd

Naturvårdsverket, HaV och länsstyrelsen anser att ändringstillståndet avseende etapp 1 bör tidsbegränsas. HaV har dock i första hand framhållit att det är olämpligt att prövningen delas upp i två etapper. Naturvårdsverket har föreslagit att tillståndet ska tidsbegränsas till 2017-12-31, medan HaV föreslår till 2018-12-31 och länsstyrelsen till 2019-09-30.

Norrhälsinglands miljö- och räddningsnämnd har tillstyrkt ansökan och Trafikstyrelsen lämnat den utan erinran, det vill säga bland annat utan förslag om tidsbegränsning.

Myndigheternas förslag om en tidsbegränsning av ändringstillståndet synes i första hand vara motiverad av att det på så sätt erhålls en "återförsäkring" om att bolaget fullföljer sin ingivna ansökan (etapp 2) avseende helt nytt tillstånd för verksamheten vid Iggesunds Bruk.

Bolaget har visserligen förståelse för att det är angeläget för myndigheterna att den utvidgning av verksamheten som följer av etapp 1 och etapp 2 blir föremål för en samlad prövning inom ramen för ett nytt tillstånd. Bolaget har heller ingen annan avsikt.

Däremot anser inte bolaget att detta utgör ett tillräckligt motiv för att tidsbegränsa tillståndet avseende etapp 1. De investeringar bolaget avser att genomföra inom etappen är av den storleksordningen att en långsiktig förvisning måste finnas om att de kan utnyttjas för ökad produktion. Därtill kommer, även om myndigheterna föreslår sinsemellan olika tidsbegränsningar, det planerade investeringsprogrammet inte att vara genomfört förrän under 2018 och därmed kunna utnyttjas i mycket

begränsad grad med föreslagna tidsbegränsningar.

Sedan mark- och miljödomstolen i deldom 2016-09-23 föreskrivit slutliga villkor för utsläpp till vatten kan det vidare konstateras att den ansökta verksamheten i etapp 1 kan bedrivas helt inom ramen för föreskrivna villkor.

Naturvårdsverket påtalar att de faktiska utsläppen i absoluta tal kommer att öka på ett sätt som inte förutsågs när villkoren fastställdes. Av detta drar Naturvårdsverket slutsatsen att nuvarande villkor inte är ändamålsenliga för en högre produktionsmängd, vilket motiverar en tidsbegränsning av ändringstillståndet.

Med Naturvårdsverkets inställning skulle ett icke tidsbegränsat ändringstillstånd innebärande ökad tillåten produktion aldrig vara möjligt utan utsläpps begränsande åtgärder. Någon sådan praxis har inte utvecklats sedan möjligheten till ändringstillstånd infördes i 16 kap. 2 § miljöbalken 2005.

Naturvårdsverket hänvisar vidare till kommande för bolagets verksamhet bindande BAT-slutsatser som en omständighet som inte förelåg då nuvarande tillstånd meddelades.

Att BAT-slutsatserna inte förelåg när bolagets grundtillstånd meddelades är givetvis riktigt. Bolaget vill dock framhålla, vilket även det redovisas i bolagets ansökan, att de så kallade BAT-AEL-värden som ingår i BAT-slutsatserna kommer att kunna innehållas vad gäller såväl utsläpp till vatten som till luft vid ansökta produktionsnivåer.

Om mark- och miljödomstolen trots bolagets argument häremot anser att ändringstillståndet i etapp 1 bör tidsbegränsas så är, som delvis framgått ovan, av myndigheterna föreslagen begränsning orimligt snäv. Även om viss hänsyn kan tas till bedömd tid för prövning av etapp 2 med nytt tillstånd för hela verksamheten, krävs en betydande marginal härtill för att beakta osäkerheter i handläggningstiden. Det kan inte vara rimligt att förutsättningarna för handläggningen av etapp 2 ska behöva

forceras på det sätt som av myndigheterna föreslagen tidsbegränsning skulle kräva. Lika orimligt är det om bolaget skulle tvingas till, i dagsläget oklart hur, ett förtida ianspråktagande av ett kommande nytt tillstånd för att kunna upprätthålla en i ändringstillståndet medgiven produktionsnivå. Bolaget anser därför att en tidsbegränsning av tillståndet till en tidigare tidpunkt än 2019-12-31 är utesluten.

Länsstyrelsen har föreslagit en tidsbegränsning utgående från, som bolaget uppfattar det, att ett antal kompletteringar av ansökningshandlingarna gällande etapp 2 ska göras under senare delen av 2018 och prövningen av etapp 2 därmed i praktiken påbörjas först i början av 2019.

Bolaget återkommer nedan till respektive kompletteringsönskemål, men vill redan här framhålla att en sådan handläggning synes olämplig. De kompletterande uppgifter som kan behövas till redan redovisat material, bör inte vara mer omfattande än att det kan tas fram inom högst några månader efter att handläggningen av etapp 2 påbörjats, vilket i sin tur, utgår bolaget från, kan ske när prövningen av etapp 1 fullföljts. I den mån ytterligare utredningar av den omfattning som länsstyrelsen förutsätter krävs, torde det i första hand få hanteras inom ett provotidsförfarande. Det nu sagda, vill bolaget framhålla, innebär i och för sig inte att bolaget ställer sig avvisande till de föreslagna utredningarna.

Som nämnts ovan har HaV ifrågasatt uppdelningen av prövningen i två etapper. HaV motiverar sin inställning med att det vid prövning av ett påbyggnadstillstånd är svårt att få en fullständig bedömning av verksamhetens samlade påverkan på den ekologiska och kemiska statusen för vattenförekomsten och dess miljö kvalitetsnorm.

HaV ifrågasätter alltså egentligen inte uppdelningen i två etapper, utan i stället att bolaget alls söker tillstånd till en produktionsökning inom ramen för ett ändringstillstånd. Inställningen har alltså beröringspunkter med Naturvårdsverkets synpunkter. Ett bärande motiv för att inledningsvis inte bara ansöka om ett ändringstillstånd utan även redovisa ett underlag för en fullständig prövning av verksamheten i etapp 2 var att redan vid prövningen av etapp 1 kunna presentera en fullständig bild av verksamhetens bedömda verkningar efter båda etappernas genomförande. HaV har heller inte preciserat på vilket sätt

en fullständig bedömning av frågorna om utsläpp till vatten inte skulle kunna göras. Bolaget erinrar om att miljökonsekvensbeskrivningens slutsats beträffande de ekologiska förhållandena i Gårdsfjärden var att dessa bedöms bli likartade vid nu ansökt produktion jämfört med vad som rått under de senaste åren. Någon försämring därvidlag förutses därför inte.

Smet från dumptanken

Länsstyrelsen yrkar på att smet från dumptanken ska tas omhand som avfall och inte ledas till avlopp. Beträffande smetrester från renspolning av tömda tankar, ledningar och bladbetrykningar anser dock länsstyrelsen att dessa tills vidare kan ledas till nuvarande avlopp med befintlig kemfällning och frågan om eventuella ytterligare åtgärder beträffande dessa avlopp överlåtas till tillsynsmyndigheten i enlighet med nuvarande reglering.

Bolaget har tidigare i målet framhållit att frågor om hanteringen av smetrester inte bör hänföras till etapp 1 utan endast till etapp 2 eftersom frågan är kopplad till kartongproduktionen. Bolaget vidhåller denna principiella uppfattning, men vill i sak därutöver framhålla följande.

Som även länsstyrelsen nämner har mark- och miljödomstolen i deldom 2016-09-23 delegerat till tillsynsmyndigheten att föreskriva närmare villkor i fråga om åtgärder för att minska spill samt utsläpp till avloppet av betrykningssmet från tankar och cisterner. Det saknas därför anledning att, och torde heller inte vara formellt möjligt, nu ändra denna reglering på det sätt som länsstyrelsen föreslår.

Som länsstyrelsen också nämner är det även bolagets uppfattning att utsläppen av smetrester ska minskas. Bolaget arbetar med frågan och ser inga problem med att lösa denna inom ramen för nyssnämnda delegation.

När det så gäller rengöring av tankar och ledningar omfattas sådan inte av nuvarande delegation. Förfarandet är nödvändigt på grund av kvalitetsskäl. Denna rengöring ger stora volymer vätska eftersom den kräver stora mängder vatten. Volymerna är för stora

för att överleda till den så kallade dumptanken. Detta innebär att ett alternativt omhändertagande av smetspillet från rengöring skulle komma att kräva ett separat avloppsnät, vilket är förknippat med mycket stora investeringskostnader som inte är proportionerliga mot den förväntade miljönytta som detta skulle ge. Bolaget anser därför att ett bemyndigande gällande hantering av smet från tömda tankar, ledningar och bestrykare inte ens formellt kan överlåtas till tillsynsmyndigheten med stöd av delegation.

Minskade emissioner till vatten som följd av åtgärder på lövvedslinjen

Naturvårdsverket anser att bolaget bör redovisa beräknad minskning av utsläpp till vatten till följd av åtgärder på lövvedslinjen (nytt tvättsteg respektive nytt syrgassteg).

Bolaget har redovisat de effekter som kan förväntas av aktuella åtgärder i bilaga A till kompletteringar 2016-10-03 avsnitt 13.1. Mer preciserade bedömningar går inte att göra innan berörda förändringar genomförts och utvärderats. Den frågan måste hanteras i etapp 2, vid behov inom ramen för ett prövotidsförfarande. För prövningen i etapp 1 anser bolaget att den redan lämnade informationen är tillräcklig.

Komplexbildare

Naturvårdsverket anser att bolaget bör redovisa i vilken utsträckning komplexbildare kommer att användas vad gäller typ, mängd och förväntade utsläpp. Bolaget ser idag inget behov av komplexbildare av typen EDTA eller DTPA. Bedömningen grundar sig på att planerat nytt bleksteg med väteperoxid kommer att utgöra det sista bleksteget i en klor-dioxidbleksekvens med två föregående klordioxidsteg. Klordioxid binder i sig effektivt till sig metaller.

Indunstning - kondensat

Naturvårdsverket anser att bolaget bör redovisa i vilken utsträckning föroreningsbelastningen på avloppsvattenreningen minskar genom ökad intern användning av kondensat och vad detta innebär för utsläppet till recipient.

Indunstningen kommer att projekteras så att kommande BAT-slut-satser uppfylls, det vill säga med bästa tillgängliga teknik, med undantag för anaerob rening av kondensatet. Föroreningsbelastningen på avloppsvattenreningen kommer att minska efter utbyggd indunstning genom att överskottet av kondensat blir mindre och att även metanolhalten i kondensatet bedöms minska. Belastningen på avloppsvattenreningen om ca 0,90 ton TOC per dygn vid tillståndsgiven produktion bedöms bli i storleksordningen halverad vid en produktion av 460 000 ton massa per år. Belastningen blir något högre vid en produktion av 500 000 ton massa per år än vid 460 000 ton massa per år eftersom kondensatflödet ökar och minskar linjärt med produktionen.

Att åtgärden medför lägre föroreningsbelastning på avloppsvattenreningen är således uppenbart. Hur stor minskningen blir och vad det i sin tur isolerat betyder för recipienten är inte möjligt att bedöma i dagsläget. En sådan bedömning bör heller inte vara nödvändig att göra inom ramen för ansökan i etapp I.

Åtgärder i kausticeringen - utsläpp till vatten

Naturvårdsverket lyfter frågan om åtgärder i kausticeringen eventuellt kan ha någon betydelse för utsläpp till vatten beroende på spill av till exempel mesa.

De kapacitetshöjande åtgärder som planeras i kausticeringen under etapp 1 och 2 kommer i sig inte att påverka utsläppen till vatten. Att den ökade produktion som åtgärderna bidrar till att möjliggöra kan påverka utsläppen på det sätt som Naturvårdsverket ger exempel på är en annan sak. Sådana konsekvenser beaktas i bolagets övriga utredningar.

Åtgärder i avloppsvattenreningen

Naturvårdsverket vill att bolaget klargör vilka åtgärder som vidtas i avloppsvattenreningen för att vid en produktion av 460 000 ton massa per år klara gällande villkor, och att dessa åtgärder inte motverkar möjligheterna att vidta åtgärder för att minimera utsläppen vid 500 000 ton massa per år.

Som redovisats senast i bolagets kompletteringar (bilaga A avsnitt 13.1) har hittills vidtagna åtgärder för effektiviserad avloppsvattenrening avsett trimning i kemisk flotation och förbättrad avvattningsutrustning i denna. Åtgärderna har avsett optimering av Körstrategi samt förbättringsåtgärder både mekaniskt och driftsmässigt i avvattningsutrustningen tillhörande anläggningen. Därutöver utreder bolaget ett flertal alternativ för åtgärder i avloppsvattenreningen under etapp 2 i enlighet med vad som tidigare redovisats. Samtliga utredningar och kommande åtgärder avser en produktion av 500 000 ton massa per år. Naturvårdsverkets farhågor är alltså ogrundade.

Kontroll av kyl-, tättnings- och dagvatten till närrecipienten

Länsstyrelsen har begärt att bolaget ska åläggas inkomma med ett förslag till utökat kontrollprogram som omfattar direktutsläpp av kyl-, tättnings- och dagvatten till närrecipienten.

Bolaget har i och för sig ingen invändning mot att upprätta ett sådant förslag, men anser inte att någon särskild föreskrift behövs om detta. Vid behov kan frågan hanteras inom den löpande tillsynen.

Villkor för ny indunstning

Naturvårdsverket yrkar att det i villkor ska föreskrivas att indunstningsanläggningen ska projekteras för en värmeförbrukning om 3,5 MJ per ton massa samt att indunstningen ska, förutom superkoncentratoren, drivas med lågtrycksånga. Naturvårdsverket efterlyser i anslutning härtill uppgift om det är bolagets avsikt att bygga en ny stor indunstningsanläggning som ersätter båda indunstningslinjerna eller om det ska byggas en något mindre ny indunstning som endast ersätter den äldsta indunstningslinjen.

Bolaget har senast i kompletteringarna (bilaga A sid. 26) redovisat att bolaget avser att ersätta nuvarande indunstning 3 med en ny sju effekts indunstningslinje samt att underhållsåtgärder planeras beträffande indunstning 4 som även skulle kunna komma att förses med en sjunde effekt för förbättrad driftsekonomi. Fortsatta utred-

ningar har visat att ett alternativ till det är att ersätta båda de befintliga linjerna med en ny större anläggning. Alternativet beskrevs för bland annat Naturvårdsverket vid det platsbesök som Naturvårdsverket i sitt yttrande nämner ägde rum den 19 oktober 2016. Även en sådan lösning skulle innebära att indunstning 3 ersätts med en ny anläggning i ett första steg. I ett andra steg skulle i stället för att underhållsåtgärder vidtas beträffande indunstning 4, denna linje ersättas av en utbyggnad av den nya anläggningen. Utformningen av den nya anläggningen skulle dock skilja sig åt beroende på om avsikten vore att den senare skulle byggas ut i ett andra steg eller slutligt vara en av två mindre anläggningar.

Som Naturvårdsverket konstaterar i sitt yttrande är verket och bolaget överens om att en större indunstningsanläggning visserligen skulle kunna vara mer energieffektiv än två mindre anläggningar med samma kapacitet. Indunstningen kommer dock oavsett vilket av ovanstående två alternativ som väljs att projekteras för en lägre värmeförbrukning än den Naturvårdsverket yrkar på vilket ligger väl i linje med att energieffektiva lösningar eftersträvas som ett starkt självändamål för industrin. Bolaget anser därför att ett villkor för värmeförbrukning är överflödigt.

Utformning av indunstningsanläggningen för bästa tillgängliga energieffektivitet innebär även att denna kommer att drivas med lågtrycksånga, med undantag för en eventuell superkoncentrator som måste drivas med ånga med ett högre tryck.

Värme- och elförbrukning från indunstning

Naturvårdsverket anser att ett bättre underlag behövs vad gäller energieffektivitet och efterlyser uppgifter om värmeförbrukning och elförbrukning.

Utöver vad som sagts under föregående punkt kan framhållas att värmeförbrukningen per ton massa kommer att minska som följd av en ny indunstning. Hur stor minskningen kommer att bli kan inte fastställas ännu, eftersom denna är beroende av hur kommande åtgärder påverkar brukets energibalans och därmed möjligheterna att optimera energianvändningen. Förbrukningen kommer dock som redan framgått att ligga under 3,5 GJ per ton massa.

Elförbrukningen per ton massa kommer att öka i och med ny indunstning. Ökningen kommer att vara högre i etapp 1 eftersom indunstningen dimensioneras för en högre produktion. Nya indunstningsanläggningar är generellt sett mer värmeeffektiva men förbrukar något mer el, vilket medför en något högre förbrukning även i etapp 2 än vid dagens förhållanden. För att maximera elproduktionen kommer en ny indunstning att dimensioneras för lägsta möjliga ångtryck.

Anläggningen bedöms väl svara mot kommande BAT-slutsats nummer 31 om en högeffektiv anläggning. Nuvarande och framtida värme- och elförbrukning sammanfattas i nedanstående tabell.

	Värmeförbrukning	Elförbrukning
Befintlig indunstning	3,7 GJ/ton massa	40 kWh/ton massa
Ny indunstning (etapp 1)	< 3,5 GJ/ton massa	50 kWh/ton massa
Ny indunstning (etapp 2)	< 3,5 GJ/ton massa	45 kWh/ton massa

Indunstning - tjocklutens TS-halt

Naturvårdsverket anser att bolaget bör redovisa vilken inverkan högre TS-halt kommer att ha på sodapannans energieffektivitet samt dess utsläpp av kväveoxider och svavel.

I dagsläget ligger lutens TS-halt på mellan 72 % och 73 % (inklusive aska). Med den nya indunstningen kommer TS-halten att ligga någonstans mellan 75 % och 82 % (inklusive aska). Hur hög den blir är dock inte helt fastställt ännu. Vid det högre intervallet (81 % -82 %) förväntas ångproduktionen öka med ca 3 % i förhållande till dagens indunstning. Utsläppen av kväveoxider kan förväntas öka med ca 0,05 kg/ton massa, vilket kommer att rymmas inom yrkade villkor. Utsläppen av svavel bedöms bli oförändrade. Generellt finns ett teoretiskt samband mellan ökad TS-halt och minskat utsläpp av svavel, men vid torrhalter över 70 % är utsläppet generellt så lågt att en högre TS-halt i realiteten inte resulterar i någon utsläppsminskning.

Villkor för utsläpp till luft vid ökad massproduktion

Naturvårdsverket anmärker bland annat att bolaget uppgivit att åtgärder i sodapan-nans rökgasstråk kan bli aktuella för att klaraden ökade belastning på pannan som ökad massproduktion ofrånkomligen medför.

Bolaget vill framhålla att förbehållet beträffande eventuellt åtgärdsbehov uteslutande avser den ökade produktion som blir aktuell i etapp 2.

Naturvårdsverket redovisar och diskuterar även de villkors-konstruktioner som gäller enligt bolagets grundtillstånd. Naturvårdsverket kritiserar därvid främst de villkor i vilka begränsningsvärden föreskrivits som så kallade specifika utsläpp, eftersom sådana villkor möjliggör ökade totala utsläpp inom villkorets ram.

Naturvårdsverkets synpunkter motsvarar delvis de som bemötts ovan under punkt 3. Bolaget hänvisar till det där anförda. Vidare vill bolaget framhålla, dels att de kritiserade villkoren är föreskrivna så sent som i mark- och miljödomstolens deldomar 2013-02-21 och 2015-08-07, och dels att de därvid föreskrivna villkoren i allt väsentligt utöver specifika begränsningsvärden även innehåller begränsningsvärden uttryckta i ton per år varigenom även de tillåtna totala utsläppen reglerats. Något behov att överväga ändringar av i vart fall villkorskonstruktionerna som en förutsättning för ändringstillståndet i etapp 1 kan därmed rimligen inte finnas. Vad det i denna del finns anledning att överväga vid den efterföljande prövningen för nytt tillstånd i etapp 2 finns, som bolaget ser det, ingen anledning att spekulera i nu.

Åtgärder i kausticeringen - avfall

Ovan har betydelsen av planerade åtgärder i kausticeringen beträffande utsläpp till vatten diskuterats. Naturvårdsverket anser även att åtgärderna kan ha betydelse för uppkomst av avfall (grönlutslam, kalkgrus och mesa).

Liksom i fråga om för utsläpp till vatten påverkar inte de kapacitetshöjande åtgärder som planeras i kausticeringen under etapp 1 och 2 i sig förutsättningarna för upp-

komst av avfall. Samtidigt kan ökad produktion påverka mängden aktuellt avfall på det sätt som beskrivits i ansökningshandlingarna.

Kompletteringar inför etapp 2

Ovan har bolagets inställning till av framför allt Naturvårdsverket begärda kompletteringar för etapp 1 redovisats.

Sammanfattningsvis uppfattar bolaget att de frågor Naturvårdsverket tar upp under rubrikerna "Nytt tvättsteg - syrgassteg på lövlinjen" vad gäller minskade utsläpp till vatten, "Indunstning - kondensat" och "Indunstning - tjocklutens TS-halt" inte avser etapp 1.

Vad gäller länsstyrelsens "sammanfattning" uppfattar bolaget att samtliga de punkter 2 till och med 6 som länsstyrelsen listat avser tänkta kompletteringar i etapp 2.

Handläggning

Naturvårdsverket tar under rubriken "Allmänt" upp frågan om vilken hänsyn vid handläggningen av ett tillståndsärende som kan tas till tidpunkter för styrelsemöten respektive att vissa ombyggnadsåtgärder måste göras vid underhållsstopp och till vad som styr tidpunkten för sådana stopp.

Bolaget är givetvis medvetet om att den senare typen av förutsättningar för ett projekts genomförande har större betydelse än den förra typen. Dock utgör även styrelsebeslut ofta en förutsättning för möjligheterna att påbörja större projekt genom till exempel beställning av utrustning. Ovan har framgått att nu aktuella styrelsebeslut är senarelagda till mitten av mars 2017. Som Naturvårdsverket korrekt uppfattat saken måste aktuell utrustning även beställas i mars 2017. Tillgänglig tid mellan styrelsebeslut och beställning är därför mycket begränsad, vilket medför ett starkt behov av ett noga förberett material till styrelsen. En del i detta är mark- och miljödomstolens avgörande, vilket bolaget därför har ett starkt önskemål att det ska föreligga i mitten av februari 2017.

DOMSKÄL

Nuvarande tillstånd till bolagets verksamhet vid Iggesunds Bruk meddelades genom deldom den 21 februari 2013. Bolagets nu aktuella ansökan inklusive miljökonsekvensbeskrivning, ingiven till domstolen den 15 juli 2016, omfattar 2 etapper. Etapp 1 omfattar ansökan om ändringstillstånd för att utöka produktionen av blekt sulfatmassa från tillståndsgivna 420 000 ton per år till 460 000 ton per år samt tillstånd att vidta för denna produktion nödvändiga kapacitetshöjande åtgärder. Etapp 2 omfattar ansökan om nytt tillstånd för hela verksamheten innefattande bl.a. ytterligare utökad produktion samt tillstånd till verksamheterna vid Skärnäs deponi och Skärnäs hamn. Domstolen har valt att handlägga ansökan såvitt avser etapp 1 som ett ändringstillstånd tillhörande målet M 335-11 och etapp 2 tillhörande målet M 1767-16. Domstolen har ännu inte tagit ställning till etapp 2 och denna deldom avser alltså endast etapp 1. Då ansökan både omfattar etapp 1 och 2 och är delvis svåra att särskilja är ingivna handlingar aktbilagerade i bägge dessa mål.

Nu aktuell prövning begränsas till att omfatta etapp 1, d.v.s. ändringstillstånd/påbyggnadstillstånd med utgångspunkt från deldom den 21 februari 2013.

Förutsättningar för påbyggnadstillstånd

Bolaget har angivit de skäl som ligger till grund för bedömningen att etapp 1 kan genomföras med påbyggnadstillstånd. De motiv för detta som redovisats i bolagets ansökan är bl.a. att under etapp 1 planerade åtgärder i huvudsak motsvaras av vad bolaget redan erhöll tillstånd till i deldom av mark- och miljödomstolen 2013-02-21, med den huvudsakliga skillnaden att åtgärderna nu görs delvis mer omfattande. Därtill kommer att den ansökta verksamheten kan bedrivas inom ramen för av mark- och miljödomstolen fastställda villkor, samt att ett tillstånd i de delar som ändringstillståndet avser är tidsmässigt utomordentligt angeläget. Ingen av remissmyndigheterna har motsatts sig bolagets yrkande om ändringstillstånd, etapp 1, även om Naturvårdsverket och HaV, med hänvisning till svårigheten att genomföra en ändamålsenlig samlad prövning, uttrycker tveksamhet till uppdelningen av ansökan i två etapper.

Grundprincipen vid tillståndsprövning av en ökning av en tidigare tillståndsgiven produktion är att en samlad prövning ska göras av hela verksamheten och inte bara av ökningen i sig. Det finns dock, enligt mark- och miljödomstolens mening, flera skäl och omständigheter som talar för att ändringstillstånd enligt ansökan kan meddelas såsom bolaget yrkar.

- Det nu aktuella fallet gäller en befintlig skogsindustri som tidigare, och relativt nyligen, befunnits tillåtlig enligt miljöbalken vid en cirka 10 % lägre produktionsnivå än den nu ansökta.
- Den sökta produktionsökningen innebär inte att verksamheten enligt tillståndet ökar/förändras i så stor omfattning att nu gällande villkor överskrids.
- Ansökan etapp 1 innebär vissa investeringar, som, åtminstone till viss del, finns beskrivna i tidigare mål (M 335-11 och M 1342-08). I den delen har bolaget, som motivering till ändringstillstånd angivit, att de åtgärder som anges för produktionsökning i etapp 1 i huvudsak redan var planerade inför produktionsökning till nu tillståndsgiven produktionsnivå. Mark- och miljödomstolen konstaterar att vissa och delar av de åtgärder som bolaget angivit finns beskrivna i 2008 och 2011 års ansökan. Föreliggande ansökan är dock inte utformad på ett sådant sätt att det i sin helhet går att ta ställning till redan tillståndsgivna åtgärder i relation till nu ansökta åtgärder. Såvitt framgår av ansökan är inte nuvarande anläggning heller i detalj utformad såsom
- redovisats enligt den tekniska beskrivningen i 2011 års ansökan, vilket ytterligare försvårar möjligheten att överblicka vilka förändringar som aviserats i ansökan till befintligt tillstånd och vilka förändringar som tillkommer i nu ansökta etapp 1. Domstolen delar Naturvårdsverkets uppfattning att oklarheter råder i den delen.
- I det nu aktuella fallet bedöms det vara angeläget att de långsiktiga investeringar som planeras enligt etapp 1 bör kunna genomföras med ändringstillstånd i enlighet med 16 kap. 2 § miljöbalken. Det är uppenbart att långsiktiga

heten och förhållandet att åtgärder måste genomföras etappvis och, såsom i detta fallet, i samband med sällan återkommande men planerade underhålls- och produktionsstopp i fabriken, också innebär att vissa ändringar, som även kan medföra kapacitetsökning, under bl.a. ovan nämnda förutsättningar bör kunna genomföras utan att samlad omprövning av tillståndet för hela verksamheten genomförs, i synnerhet om kapacitetsökningen kan ske inom ramen för gällande villkor. Den aktuella ansökan om ändringstillstånd har också av bolaget samordnats med en ansökan om ytterligare åtgärder och produktionsökning enligt etapp 2, vilket i sig medger möjligheten till en i närtid samlad omprövning av tillståndet inklusive samtliga villkor.

Sammanfattningsvis anser mark- och miljödomstolen att ändringstillstånd kan meddelas enligt bolagets ansökan. Med hänvisning till praxis gällande ändringstillstånd och de uttalande som framgår av propositionen 2004/2005:129 angående ändringstillstånd anser domstolen att det finns skäl att, såsom vissa av remissmyndigheterna föreslår, tidsbegränsa ändringstillståndet. Eftersom föreslagna åtgärder kommer att genomföras 2017 och 2018 är det dock rimligt att tillmötesgå bolagets önskemål om att tillståndet ska gälla till 2019-12-31. Skäl finns att godkänna den av bolaget ingivna miljökonsekvensbeskrivningen såvitt avser nu aktuell ändring av verksamheten.

Länsstyrelsens övriga yrkanden

Länsstyrelsen har framfört särskilt yrkande avseende smethantering. Mark- och miljödomstolen har tidigare i målet, i deldom 2016-09-23, under punkten b. delegerat till tillsynsmyndigheten att föreskriva närmare villkor i fråga om åtgärder för att minska spill samt utsläpp till avloppet av betrykningsmet från tankar och cisterner. Delegeringen omfattar även omhändertagandet av smet från dumptanken. Det saknas skäl att nu upphäva eller ändra det bemyndigande som tidigare meddelades avseende smethantering. Länsstyrelsens yrkande i den delen ska därför avslås.

När det gäller länsstyrelsens yrkande om utökat kontrollprogram för direktutsläpp av kyl- tätnings- och dagvatten till närrecipienten konstaterar domstolen följande.

Villkor 13 i deldom 2013-02-21 reglerar kontrollfrågor där det framgår att särskilt kontrollprogram ska finnas. Kontrollprogrammet är ett levande dokument som efter behov kan ändras och justeras. En ändring såsom länsstyrelsen föreslår i detta fall bör i första hand lösas inom ramen för tillsynsarbetet. Någon särskild föreskrift om utökat kontrollprogram behöver nu inte meddelas.

Länsstyrelsens yrkanden enligt punkterna 2, 3, 5, och 6 avser utredningar och önskemål om kompletteringar som ska hanteras i kommande omprövning av hela verksamheten (etapp 2).

BAT-slutsatser och villkorsfrågor

Såsom remissmyndigheterna och bolaget påpekat ska BAT-slutsatserna för produktion av massa, papper och kartong beaktas i samband med tillståndsprövning. Bolaget framhåller att gällande BAT-AEL-värden som ingår i BAT-slutsatserna kommer att kunna innehållas vad gäller såväl utsläpp till vatten som till luft vid ansökt produktionsnivå. BAT-slutsatserna baseras dels på BAT-AEL-värden dels på teknikkraV. Mark- och miljödomstolen har inte funnit att det inom ramen för etapp 1 föreligger någon avvikelse i förhållande till BAT-slutsatserna.

När det gäller indunstning och med beaktande av BAT-slutsatserna har naturvårdsverket yrkat att mark- och miljödomstolen ska föreskriva särskilda villkor när det gäller den i etapp 1 planerade installationen av ny indunstningsanläggning. Såvitt framgår av ansökan består befintlig anläggning av två indunstningsanläggningar, nr 3 och 4. Av bolagets redovisning framgår att föreslagen ändring innebär att en ny indunstningsanläggning i ett första steg ska ersätta befintlig anläggning nr 3 och att anläggning nr 4 ska omfattas av underhållsåtgärder och ombyggnader. Alternativt föreslås utbyggnad av den nya anläggningen som då helt skulle kunna ersätta anläggning nr 4. Oavsett val av strategi för framtida indunstning bedömer domstolen att de alternativ som bolaget presenterar uppfyller kraven på högeffektiv indunstningsanläggning och redovisar också att utformningen för bästa energieffektivitet även innebär att denna kommer att drivas med lågtrycksånga. Mark- och miljödomstolen bedömer att anläggningen ur dessa aspekter uppfyller kraven på

bästa teknik såsom dessa är formulerade i BAT-slutsatserna 31f och 32c. Sammanfattningsvis och med utgångspunkt från ovanstående anser domstolen inte att det finns skäl att föreskriva särskilda villkor med avseende på teknisk utformning av industningsanläggningen.

För övrigt vad gäller de synpunkter och frågor som framförts av remissmyndigheterna beträffande förändringar och investeringar anser mark- och miljödomstolen att dessa generellt är av betydelse och bör beaktas i den pågående utvecklingen och kommande prövning av verksamheten. Till stora delar gäller frågorna och synpunkterna omständigheter som kommer att hanteras i samband med prövningen enligt etapp 2. Bolaget har på ett tillfredsställande sätt redogjort för de konsekvenser inklusive förbättringar från miljösynpunkt som förväntas bli resultatet av de inom etapp 1 föreslagna åtgärderna. Det finns, enligt domstolens uppfattning, inget skäl att ifrågasätta bolagets uppfattning om möjligheten att innehålla befintliga villkor.

Det är visserligen riktigt att, såsom bl.a. naturvårdsverket påpekar, vissa villkor enligt gällande tillstånd i vilka begränsningsvärden föreskrivits som specifika utsläpp eller haltvärden möjliggör ökade totala utsläpp vid ökad produktion. Det finns dock, enligt domstolens mening och med hänvisning till dels kommande omprövning av hela verksamheten dels att ändringstillståndet tidsbegränsas, inte skäl att inom ramen för det nu aktuella ändringstillståndet ompröva eller föreskriva ytterligare utsläppsvillkor.

De åtaganden om försiktighetsmått och teknisk utformning som framgår av bolagets ansökan inklusive teknisk beskrivning regleras lämpligen enligt det allmänna villkoret, som anges i domstolens dom i detta mål den 21 februari 2013, vilket följaktligen även omfattar föreslagna förändringar i etapp 1. Bolagets ansökan om nytt tillstånd till hela verksamheten inklusive ytterligare kapacitetsökning och redovisade ombyggnader innebär att tillåtligheten och samtliga villkor kommer att prövas inom ramen för denna. Såsom mark- och miljödomstolen aviserat kommer

målet rörande etapp 2 och omprövning av hela verksamheten att handläggas från och med 2017.

Bolaget har anfört tillräckliga skäl för ett förordnande att domen får verkställas utan hinder av att den inte vunnit laga kraft.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (DV 425)

Överklagande senast den 16 mars 2017. Prövningstillstånd krävs.

På mark-och miljödomstolens vägnar

Lars-Göran Benmarker

I domstolens avgörande har deltagit chefsrådmannen Lars-Göran Benmarker, ordförande, och tekniska rådet Lars-Gunnar Sjölund samt de särskilda ledamöterna Per-Erik Sandberg och Bengt Gruvin.

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - DOM I MÅL DÄR MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN ÄR FÖRSTA INSTANS

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen och det måste ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn samt datum för domen och målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende mark- och miljödomstolens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Har en omständighet eller ett bevis som åberopas i Mark- och miljööverdomstolen inte lagts fram tidigare, ska klaganden förklara anledningen till omständigheten eller beviset inte åberopats i mark- och miljödomstolen. **Skriftliga bevis** som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet. Vill klaganden att det ska hållas ett förnyat förhör eller en förnyad syn på stället, ska han eller hon ange det och skälen till detta. Klaganden ska också ange om han eller hon vill att motparten ska infinna sig personligen vid huvudförhandling i Mark- och miljööverdomstolen.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.